

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ІМЕНІ П. Л. ШУПІКА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова Приймальної комісії
академік НАМН України професор

 Ю. В. Вороненко

» _____ 2018 р.

ПРОГРАМА
ВСТУПНИХ ІСПИТІВ В АСПРАНТУРУ ЗІ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ
«ГАСТРОЕНТЕРОЛОГІЯ»
14.01.36

Київ

2018

СКЛАД ПРЕДМЕТНОЇ КОМІСІЇ:

1. Харченко Наталія Вячеславівна - член-кор. НАМН України, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри гастроентерології, дієтології і ендоскопії
2. Анохіна Галина Анатоліївна - доктор медичних наук, професор кафедри гастроентерології, дієтології і ендоскопії
3. Харченко Вячеслав Вікторович - доктор медичних наук, доцент кафедри гастроентерології, дієтології і ендоскопії
4. Лопух Ігор Ярославович - кандидат медичних наук, доцент кафедри гастроентерології, дієтології і ендоскопії
5. Коруля Ірина Анатоліївна - кандидат медичних наук, доцент кафедри гастроентерології, дієтології і ендоскопії

Пояснювальна записка

Зміст програми вступних іспитів до аспірантури охоплює весь обсяг теоретичних знань, умінь і практичних навичок, необхідних лікарю

гастроентерологу для наукової роботи, а також для участі в діагностичній роботі на базах кафедри під час проходження аспірантури. Спеціалісти за фахом «Гастроентерологія» при вступі до аспірантури повинні володіти базовими знаннями зі спеціальності, обґрунтовано відповідати на запитання екзаменаційних білетів та вміти розв'язувати ситуаційні задачі.

Для визначення рівня знань і навичок лікар-спеціаліст зі спеціальності «гастроентерологія» складає іспит для вступу до аспірантури. В разі успішного складання іспиту, лікар-гастроентеролог зараховується до аспірантури, після закінчення якої отримує посвідчення встановленого зразку.

ПРОГРАМА

вступних іспитів в аспірантуру зі спеціальності гастроентерологія за медичними і біологічними науками.

Код курсу і розділи	Назва курсу, розділи
01	МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ В ГАСТРОЕНТЕРОЛОГІЇ
01.01	Ендоскопічні дослідження органів ШКТ. Класифікація за видами, за термінами проведення, за метою проведення. Сучасні моделі ендоскопів, інструментарію і допоміжного обладнання. Покази та протипокази до проведення ЕГДС. Покази та протипокази до проведення КС. Основні ендоскопічні ознаки окремих захворювань верхнього відділу травного каналу.
01.02	Променеві методи дослідження органів ШКТ. Оглядова рентгенографія. Покази для проведення. Рентгенологічна діагностика захворювань верхніх відділів ШКТ. Основні рентгенологічні ознаки хвороб стравоходу. Основні рентгенологічні ознаки хвороб шлунка та ДПК. Основні рентгенологічні ознаки хвороб тонкої кишки. Рентгенологічна діагностика захворювань товстої і прямої кишки. Основні рентгенологічні ознаки окремих хвороб товстої кишки. Ультразвукові методи дослідження органів ШКТ. Покази для проведення. Ендосонографія. Покази для

	проведення ЕСТ.
01.03	Внутрішньошлункова та внутрішньощлункова РН-метрія.
01.04	Методи індикації інфекції <i>Helicobacter pylori</i> . Інвазивні методи, неінвазивні методи.
01.04	Морфологічні дослідження. Мета дослідження. Шляхи дослідження клітин та тканин організму в залежності від стану. Способи дослідження клітин та тканин організму. Переваги цитологічного методу. Показання до морфологічного дослідження
01.05	Дихальні тести. Принцип роботи методу. Вивчення основних дихальних тестів для діагностики гастроентерологічних захворювань. Переваги та недоліки даного методу.
01.06	Індикаторні тести функціонального стану підшлункової залози. Визначення активності ферментів у крові, сечі, калі, дуоденальному вмісті. Визначення стану травлення: непрямим способом - за копрологічним дослідженням, кількісний метод- визначення стеатота креатореї у калі радіоізотопним методом.
01.07	Індикаторні тести функціонального стану печінки. Печінкові проби. Показники білкового обміну. Показники вуглеводного обміну.

	Показники ліпідного обміну у сироватці крові. Пігменти у сироватці крові. Ферменти у сироватці крові. Біохімічні синдроми, які дозволяють оцінити показники стану печінки. Співвідношення ферментів (коефіцієнти).
01.08	Лабораторна діагностика вірусних гепатитів. Хронічний вірусний гепатит С. Антитіла до HCV, РНК HCV, Причини хибнопозитивних результатів при постановці ПЛР, Причини хибнонегативних результатів при постановці ПЛР, Генотипування РНК HCV, Хронічний вірусний гепатит В. HBsAg, HBeAg, Анти-HBe, Анти-HBc.
02.	ЗАХВОРЮВАННЯ СТРАВОХОДУ
02.01	Стравохідні розлади. Етіологія та патогенез. Класифікація. Функціональний грудний біль. Діагностичні критерії функціонального грудного болю. Функціональна печія. Діагностичні критерії функціональної печії. Рефлюксна гіперчутливість. Діагностичні критерії рефлюксної гіперчутливості. Відчуття грудки (глобус). Діагностичні критерії глобусу. Функціональна дисфагія. Діагностичні критерії функціональної дисфагії. Лікування.
02.02	Дискінезії стравоходу. Визначення. Етіологія та патогенез. Класифікація.

	<p>Діагностика. Диференціальна діагностика. Лікування.</p>
02.03	<p>Гастроєзофагеальна рефлюксна хвороба. Визначення. Етіологія та патогенез. Класифікація За характером ендоскопічних змін у стравоході. Ступінь проявів рефлюкс-езофагіту (Лос-Анжелеська класифікація, 1998 р.): Стравохід Барретта (кишкова метаплазія неповного типу в дистальному відділі стравоходу). Клініка. Екстрастравохідні прояви ГЕРХ. Діагностика. 24-годинна рН-метрія стравоходу. Покази до добової рН-метрії (ACG, 2007). Покази до езофагогастродуоденоскопії: Покази для проведення біопсії: Лікування. Консервативне лікування. Показання до хірургічного або ендоскопічного лікування.</p>
02.04	<p>Кила стравохідного отвору діафрагми. Визначення. Етіологія та патогенез. Класифікація. Класифікація. 1. Заснована на анатомічних особливостях КСОД. 2. Класифікація В.Х. Василенка, А.Л. Гребеньова (1978), в якій відображені етіологія, патогенез, супутні ускладнення. 3. Класифікація КСОД, запропонована І.Л. Тагером, А.А. Ліпко (1965), залежно від обсягу евістрації в грудну порожнину, в основі</p>

	якої лежать рентгенологічні прояви захворювання. Клініка. Діагностика. Диференційна діагностика. Лікування консервативне. Хірургічне лікування. Покази до проведення оперативного втручання.
02.05	Ахалазія кардії. Визначення. Етіологія та патогенез. Класифікація. Клініка та діагностика. Лікування.
02.06	Дивертикули стравоходу. Визначення. Етіологія та патогенез. Класифікація. Стадії формуванні дивертикулів стравоходу. Клініка та діагностика. Лікування. Показання до хірургічного втручання.
02.07	Передпухлинні захворювання стравоходу. Стрикттури стравоходу; стравохід Барретта; синдром Пламмера-Вінсона; ахалазія стравоходу; дивертикули стравоходу. Визначення. Етіологія та патогенез. Класифікація. Клініка та діагностика. Лікування. Показання до хірургічного втручання
03.	ЗАХВОРЮВАННЯ ШЛУНКА ТА ДВНАДЦЯТИПАЛОЇ КИШКИ
03.01	Гастродуоденальні розлади. Класифікація гастродуоденальних розладів. 1. Функціональна диспепсія: (постпрандіальний дистрес-синдром (ППДС); епігастральний больовий синдром (ЕБС).) 2.Розлади, що

	<p>супроводжуються відрижкою: (надмірна супрагастральна відрижка; надмірна шлункова відрижка.)</p> <p>3.Розлади, що супроводжуються нудотою та блюванням: (синдром хронічної нудоти та блювання; синдром циклічного блювання; канабіноїдний блювотний синдром.)</p> <p>4.Румінаційний синдром. Визначення. Етіологія та патогенез. Діагностичні критерії гастродуоденальних розладів. Підтверджуючі критерії. Діагностика ФД. Симптомами тривоги. Лікування.</p>
03.02	<p>Хронічний гастрит. Визначення. Етіологія та патогенез. Класифікація хронічних гастритів. Сіднейсько-Х'юстонська, (1996 р.) - за типом та етіологією хронічного гастриту. За морфологічною оцінкою стадії і ступеня хронічного гастриту (система OLGA 2008). Класифікація хронічного гастриту (Кіотський консенсус, 2014 р.). Клініка та діагностика. Рекомендації щодо ведення пацієнтів із передраковими станами та ураженнями шлунка - рекомендації MAPS. Лікування.</p>
03.03	<p>Гастродуоденальні ерозії. Визначення. Етіологія. Патогенез. Класифікація.</p>

	Клініка. Діагностика. Лікування.
03.04	НПЗП-гастропатії. Визначення. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Клініка. Діагностика. Лікування.
03.05	Виразкова хвороба шлунка та дванадцятипалої кишки. Визначення. Етіологія. Патогенез. Клініка. Маастрихтськими консенсусами III - 2005 року і IV - 2010 року.. Класифікація. Клініка. Ускладнення ВХ. Лікування. Обов'язкові покази для проведення антихелікобактерної терапії: контроль ефективності лікування. Основними причинами рецидивів ВХ. Показами до хірургічного лікування ВХ .
03.06	Хвороби оперованого шлунка. Визначення. Абсолютні і відносні показання до хірургічного лікування ВХ. Основні види операцій на шлунку. Класифікація: Функціональні післярезекційні синдроми. Органічні післярезекційні синдроми. Змішані післярезекційні синдроми. Післяваготомні синдроми. Основні клініко-біохімічні ознаки демпінг-синдрому. Основні клініко-діагностичні критерії синдрому привідної петлі. Основні клініко-діагностичні критерії післягастрорезекційної астенії. Причини післярезекційної анемії.

	Основні причини післяваготомної діареї. Діагностика. Лікування.
03.07	Хронічна дуоденальна непрохідність. Визначення. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Клініка. Діагностика. Лікування. Дієтичні рекомендації.
03.08	Поліпи шлунка. Визначення. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Лікування.
04.	ЗАХВОРЮВАННЯ ПЕЧІНКИ
04.01	Доброякісна гіпербілірубінемія. Визначення. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Клініка. Діагностика. Лікування.
04.02	Хронічні гепатити. Визначення. Класифікація: 1. За етіологією і патогенезом. 2. За біохімічними та гістологічними критеріями - ступінь активності 3. За гістологічними критеріями (стадія фіброзу за Metavir).
04.03	Вірусні гепатити. Класифікація хронічних вірусних гепатитів: Хронічний вірусний гепатит В. Етіологія. Патогенез. Клініка. Діагностика. Серологічна діагностика маркерів ХГВ в реплікативну та інтегративну фази. Біохімічні критерії ХГВ. Лікування ХВГ. Критерії ефективності лікування. Мета інтерферонотерапії. Нуклеози(ти)дні аналоги. Лікування НВеАд-негативного хронічного

	гепатиту В. Профілактика ВГВ.
04.04	Хронічний вірусний гепатит С. Визначення. Етіологія. Патогенез. Клініка. Позапечінкових прояви ВГС. Діагностика. Лікування. Показання до лікування хронічного гепатиту С. Термінологія, що пов'язана з вірусологічною відповіддю.
04.05	Неалкогольний стеатогепатит. Визначення. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Клініка. Діагностика. Лікування.
04.06	Аутоімунний гепатит. Визначення. Етіологія. Фактори патогенезу АІГ. Класифікація АІГ. Три типи АІГ в залежності від виявлених аутоантитіл. Клініка. Позапечінкові прояви АІГ. Діагностичні критерії АІГ. Лікування.
04.07	Первинний склерозуючий холангіт. Визначення. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Клініка. Діагностика. Лікування.
04.08	Медикаментозно-індукований хронічний гепатит. Визначення. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Біотрансформація ліків в організмі. Клініка. Діагностика. Лікування.
04.09	Алкогольна хвороба печінки. Визначення. Етіологія. Патогенез. Етанол та його метаболізм в печінці. Класифікація. Клініка. Діагностика.

	Лікування.
04.10	Захворювання судин печінки. Визначення. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Клініка. Діагностика. Лікування.
04.11	Цироз печінки. Визначення. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Клініка. Оцінка тяжкості ЦП за критеріями Чайльда-П'ю. Стадії печінкової енцефалопатії за Мезі-Науеп. Лабораторні критерії печінкової недостатності за ступенем тяжкості. Клінічні критерії визначення ступеня тяжкості портальної гіпертензії. Діагностика. Лікування.
04.12	Первинний біліарний цироз. Визначення. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Клініка. Діагностика. Лікування.
05	ЗАХВОРЮВАННЯ ПЕЧІНКИ ПРИ ПАТОЛОГІЇ ІНШИХ ОРГАНІВ І СИСТЕМ
05.01	Патологія печінки при захворюваннях крові. Етіологія. Патогенез.
05.02	Захворювання печінки при серцево-судинній недостатності. Визначення. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Клініка. Діагностика. Лікування. Кардіальний цироз печінки. Визначення. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Клініка. Діагностика. Лікування.
05.03	Патологія печінки при захворюваннях сполучної тканини. Ураження печінки

	при системному червоному вовчаку, хворобі Шегрена,
06	ЗАХВОРЮВАННЯ ЖОВЧНОГО МІХУРА ТА ЖОВЧНИХ ШЛЯХІВ
06.01	Функціональні захворювання жовчного міхура та жовчних шляхів. Класифікація функціональних порушень біліарного тракту: за локалізацією, за етіологією, за клінічними формами. Діагностичні критерії біліарного болю за Римськими критеріями IV. Діагностичні стандарти обстеження хворого з підозрою на дисфункцію ЖМ. Лікування.
06.02	Хронічний некалькульозний холецистит. Визначення. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Клініка. Діагностика. Лікування.
06.03	Жовчнокам'яна хвороба. Визначення. Етіологія. Патогенез. Стадії розвитку ЖКХ. Класифікація. Клініка. Діагностика. Лікування.
06.04	Холангіти. Визначення. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Клініка. Діагностика. Лікування.
06.05	Післяхолецистектомічний синдром. Визначення. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Клініка. Діагностика. Лікування.
07.	ЗАХВОРЮВАННЯ ПІДШЛУНКОВОЇ ЗАЛОЗИ
07.01	Хронічний панкреатит. Визначення. Етіологія та патогенез ХП. Первинний

	<p>панкреатит. Вторинний панкреатит. Післятравматичний панкреатит. Класифікація хронічного панкреатиту. Спадкові чинники ризику ХП. Клінічні стадії ХП за класифікацією М-АММНЕІМ. Кембриджська класифікація ХП: критерії візуалізації. Клініка хронічного панкреатиту. Діагноз та диференційний діагноз. Лікування.</p>
07.02	<p>Камені та кальцифікати підшлункової залози. Етіологія та патогенез утворення каменів підшлункової залози. Діагностика. Ускладнення. Лікування. Хірургічне лікування.</p>
07.03	<p>Кісти та псевдокісти підшлункової залози. Класифікація кістозних утворень підшлункової залози. Клініка. Діагностика. Лікування. Покази для хірургічного лікування .</p>
07.04	<p>Муковісцидоз. Визначення. Етіологія. Патогенез. Клініка. Діагностика. Лікування.</p>
08	ЗАХВОРЮВАННЯ КИШЕЧНИКА
08.01	<p>Функціональні захворювання кишечника. Визначення. Класифікація функціональних кишкових розладів. Клініка. Діагностика. Лабораторні дослідження. Диференційна діагностика. Лікування.</p>
08.02	<p>Ентеропатії. Визначення. Дисахаридозна</p>

	недостатність. Визначення. Етіологія. Патогенез. Клініка. Діагностика. Лікування.
08.02	Целиакія. Визначення. Етіологія. Патогенез. Клініка. Діагностика. Лікування.
08.03	Хронічний ентерит. Визначення. Етіологія. Патогенез. Діагностика. Лікування.
08.04	Хвороба Уіпла. Визначення. Етіологія. Патогенез. Діагностика. Лікування.
08.05	Неспецифічний виразковий коліт. Визначення. Етіологія. Патогенез. Класифікація неспецифічного виразкового коліту. Монреальська класифікація розповсюдженості ураження. Критерії визначення тяжкості перебігу НВК. Клініка. Ступінь активності НВК за індексом Мейо. Діагностика. Ендоскопічна картина. Рентгенологічне дослідження. Лікування. Ступінчаста терапія НВК.
08.06	Хвороба Крона. Визначення. Етіологія. Патогенез. Класифікація хвороби Крона. Монреальська класифікація хвороби Крона. Критерії визначення індексу активності хвороби Крона. Ступінь активності хвороби Крона. Клініка. Діагностика. Ендоскопічна картина при хворобі Крона. Рентгенологічне дослідження при хворобі Крона. Лікування.

		Ступінчаста терапія ХК
08.07		Неінфекційні коліти. Ішемічний коліт. Етіологія. Клініка. Діагностика. Лікування. Мікроскопічний коліт. Лімфоцитарний коліт. Колагеновий коліт. Радіаційний коліт. Алергічний коліт. Алкогольний коліт. Медикаментозний коліт.
08.	Дисбіоз – як синдром. Синдром надлишкового бактеріального росту. Класифікація. Етіологія. Патогенез. Основні функції нормальної мікрофлори. Клініка. Діагностика. Диференційна діагностика. Лікування. Пробіотики. Пребіотики. Антисептики. Антибактеріальні препарати.	
08.	Диветикулярна хвороба кишечника. Дивертикули – визначення. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Клініка. Діагностика. Лікування. Покази до хірургічного лікування.	
08.	Абдомінальний ішемічний синдром. Визначення. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Клініка. Діагностика. Диференційна діагностика. Лікування.	
09	ГОСТРИЙ ЖИВІТ	
09.	Гострий живіт – як збірне поняття. Етіологічні чинники абдомінального болю. Діагностика.	
09.	Гострий апендицит. Клініка. Діагностика.	
09.	Гострий холецистит. Визначення. Етіологія. Патогенез. Класифікація гострого холециститу. Клініка. Діагностика (лабораторна, інструментальна). Диференційна діагностика. Лікування.	
09.	Гострий панкреатит. Визначення. Етіологія. Патогенез. Класифікація гострого панкреатиту. Клініка. Діагностика (лабораторна, інструментальна). Диференційна діагностика. Лікування.	
09.	Перфорація полого органа. Клініка. Діагностика. Тактика гастроентеролога.	
09.	Кили ускладнені, защемлені. Клініка.	

	Діагностика. Лікувальна тактика лікаря гастроентеролога.	
09.	Гостра непрохідність кишок. Гостра обтурація та непрохідність. Гостра странгуляційна непрохідність. Гостра динамічна непрохідність. Клініка. Діагностика. Лікувальна тактика лікаря гастроентеролога.	

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Барановский А.Ю., Кондрашина Э.А., Левин Л.А. Лечебное питание больных после операций на органах пищеварения (учебно-методическое пособие). – СПб.: «Издательство «Диалект», 2006. – 160с.
2. Болезни двенадцатиперстной кишки / И.В.Маев, А.А.Самсонов. – М.: МЕДпресс-информ, 2005. – 512с., илл.
3. Болезни оперированного желудка (профилактика и лечение: совместная позиция терапевта и хирурга): руководство для врачей / А.Ю.Барановский, К.В.Логунов, О.Б.Протопопова. – СПб: Издательский дом СПбМАПО, 2010. – 382с.
4. Возіанова Ж.І. Інфекційні і паразитарні хвороби. // К. - "Здоров'я". - 2001.-Т. 1. - 856 с.
5. Волошин О.І., Сплавський О.І. Основи оздоровчого харчування. Чернівці.- 2002. – 304 с.
6. Гастроентерологія / Харченко Н.В., Бабак О.Я. – К.: 2007. – 720с.
7. Гастроэнтерология детского и подросткового возраста (избранные вопросы) /Под ред.. проф.. Казака С.С. – Киев, 2006. – 260с.
8. Гастроэнтерология. Национальное руководство: краткое издание/под ред. В.Т.Ивашкина, Т.Л.Лапиной. – М.:ГЭОТАР-Медиа, 2012. – 480с.
9. Гастроэнтерология: Клинические рекомендации/Под ред. В.Т.Ивашкина. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2009. - 208с.
- 10.Гастроэнтерология: Справочник / Под ред. А.Ю.Барановского. – СПб: Питер, 2011. – 512с.: ил.
- 11.Гастроентерологія: підручник / за ред. Харченко Н.В., Бабака О.Я. – 2-е вид., переробл, доп. – Кіровоград.: ПОЛІУМ, 2016. – Т.1. – 488 с.
- 12.Гастроентерологія: підручник / за ред. Харченко Н.В., Бабака О.Я. – 2-е вид., переробл, доп. – Кіровоград.: ПОЛІУМ, 2017. – Т.2. – 432 с.
- 13.Губергріц Н.Б., Харченко Н.В. Хронічні гепатити та цирози печінки: Навч. посібник / Н.Б. Губергріц, Н.В.Харченко – 4–е вид., виправл. і доп. – К.: «ПОЛІУМ», 2015. – 288 с.
- 14.Діагностика і лікування хронічних невірусних захворювань печінки: монографія / ред. кол.: З.М.Митник, Н.В.Харченко та ін. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. – 308с.+8 іл.

15. Дудка І.В., Хухліна О.С., Дудка Т.В. Гастроезофагеальна рефлюксна хвороба та хронічне обструктивне захворювання легень: патогенез взаємообтяження та методи медикаментозної корекції. – Чернівці, 2010. – 178с.
16. Дієтологія: Підручник / Н.В.Харченко, Г.А.Анохіна та ін. – Київ – К-д: Видво «Меридіан», 2012. – 528 с.
17. Ендоскопія стравоходу, шлунка та дванадцятипалої кишки: Навчальний посібник./ За редакцією д.м.н., проф Євтушенка О. І. - К.: Вістка, 2007. – 127с.
18. Ендоскопія травного каналу. Норма, патологія, сучасні класифікації. Кімакович В.Й., Нікішаєв В.І., Тумак І.М. та ін. Львів: Видавництво Медицина Світу, 2008. – 208с. іл.
19. Ендоскопія травного тракту. Мінімальна стандартна термінологія (МСТ) / Дзвонковський Т.М., Врублевська О.О., Лемко І.І., Бойко В.В./ Видання українською мовою під редакцією В.І.Нікішаєва. – 34 с.
20. Ивашкин В.Т. Функциональная диспепсия: краткое практическое руководство/В.Т.Ивашкин, А.А.Шептулин, В.А.Киприанис. – М.:МЕДпресс-информ, 2011. – 112с.
21. Інфекційні хвороби: підручник / За ред.. О.А.Голубовської. – К.: ВСВ «Медицина», 2012. – 728с. + 12с. кольор. вкл.
22. Класифікації захворювань органів травлення: Довідник / за ред. Н.В.Харченко та ін. – Кіровоград: ПП «Поліум», 2015. – 55 с.
23. Лекарства. Неблагоприятные побочные реакции и контроль безопасности / А.В. Астахова, В.К.Лепяхин. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Эксмо, 2008. – 256с.
24. Лекции по клинической диагностике внутренних болезней / В.М.Делягин, В.И.Мальцев, А.Г.Румянцев. – К.: МОРИОН, 2007. – 664с.: ил.
25. Маев И.В., Казюлин А.Н., Кучерявый Ю.А. Хронический панкреатит. – М.: ОАО «Издательство «Медицина», 2005. – 504с.
26. МОЗ України. Методичні вказівки щодо очищення, дезінфекції та стерилізації ендоскопів, а також медичного інструментарію до них (Методичні рекомендації). К. - 2004. – 34с.
27. Наказ МОЗ України від 03.08.2012 № 600 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при диспепсії"
28. Наказ МОЗ України від 03.08.2012 № 600 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при диспепсії" Уніфікований клінічний протокол первинної медичної допомоги «Диспепсія». Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах «Ведення диспепсії у дорослих». http://www.dec.gov.ua/mtd/dodatki/2012_600/22_06_2012_kn.doc
29. Наказ МОЗ України від 03.09.2014 р. № 613 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при пептичній виразці шлунка та дванадцятипалої кишки». Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги «Пептична виразка шлунка та дванадцятипалої кишки у дорослих». Адаптована клінічна настанова «Пептична виразка шлунка та

дванадцятипалої

кишки».

http://www.dec.gov.ua/mtd/dodatki/2014_613_PeptVyrazka_12paloi/2014_613ykpmd_PeptVyr.doc

30. Наказ МОЗ України від 06.11.2014 № 826 " Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при хронічних неінфекційних гепатитах": «Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги «Алкогольний гепатит»; «Алкогольна хвороба печінки. Адапована клінічна настанова, заснована на доказах»
http://www.dec.gov.ua/mtd/dodatki/2014_826Gepatyty/2014_826_YKPMD_AG.doc;
http://www.dec.gov.ua/mtd/dodatki/2014_826Gepatyty/2014_826_AKN_AHP.doc
31. Наказ МОЗ України від 06.11.2014 № 826 " Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при хронічних неінфекційних гепатитах": «Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги «Аутоімунний гепатит»»; «Аутоімунний гепатит. Адапована клінічна настанова, заснована на доказах»
http://www.dec.gov.ua/mtd/dodatki/2014_826Gepatyty/2014_826_YKPMD_AIG.doc;
http://www.dec.gov.ua/mtd/dodatki/2014_826Gepatyty/2014_826_AKN_AIG.doc
32. Наказ МОЗ України від 06.11.2014 № 826 " Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при хронічних неінфекційних гепатитах": «Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги «Неалкогольний стеатогепатит»; «Неалкогольна жирова хвороба печінки. Адапована клінічна настанова, заснована на доказах»
http://www.dec.gov.ua/mtd/dodatki/2014_826Gepatyty/2014_826_YKPMD_NSTPT.doc;
http://www.dec.gov.ua/mtd/dodatki/2014_826Gepatyty/2014_826_AKN_ANGHP.doc
33. Наказ МОЗ України від 10.09.2014 р. № 638 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при хронічному панкреатиті». Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги та медичної реабілітації «Хронічний панкреатит». Адапована клінічна настанова «Хронічний панкреатит».
http://www.dec.gov.ua/mtd/dodatki/2014_638_hronPankr/2014_638_YKPMD_HP.doc
34. Наказ МОЗ України від 31.10.2013 № 943 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при гастрозофагеальній рефлюксії хворобі"
35. Наказ МОЗ України від 31.10.2013 № 943 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної

допомоги при гастроезофагеальній рефлюксій хворобі". Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги «Гастроезофагеальна рефлюксна хвороба». Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах «Гастроезофагеальна рефлюксна хвороба». http://www.dec.gov.ua/mtd/dodatki/2013_943GERX/2013_943_ukpmd_GERX.doc

36. Нутриционная поддержка в гастроэнтерологии / Под редакцией проф. Л.Н.Костюченко. М.: Издательство БИНОМ, 2012. – 496с., илл.
37. Паразитарные болезни человека (протозоозы и гельминтозы): Руководство для врачей / Под ред. В.П.Сергиева, Ю.П.Лобзина, С.С.Козлова. – СПб: ООО «Издательство Фолиант», 2008. – 592с.: ил.
38. Передерий В.Г., Ткач. С.М. Практическая гастроэнтерология: руководство для врачей. – Винница: СПД Каштелянов А.И., 2011. – 776с.: ил.
39. Порохницький В.Г., Топольницький В.С. Вірусні гепатити. – К.: Книга-плюс, 2010. – 480с.
40. Рафальский В.В. Рекомендации Маастрихт IV: выбор схемы эрадикации в эру роста антибиотикорезистентности Н. Рylogi / Ж-л «Сучасна гастроентерологія», № 4(68), 2012. – С. 7-14.
41. Скрипник І.М., Мельник Т.В., Потяженко М.М. Клінічна гепатологія: Навчальний посібник. – Полтава: Дивосвіт, 2007. – 424с.
42. Фомин П.Д., Грубник В.В., Никишаев В.И., Малиновский А.В. Неопухолевые заболевания пищевода. – К.: ООО «Бизнес-Интеллект», 2008. – 304с.
43. Функціональні розлади шлунково-кишкового тракту (посібник для лікарів) / Звягінцева Т.Д., Скрипник І.М., Ткач С.М., Харченко Н.В. – К., 2017. – 56 с.
44. Хендерсон Дж. М. Патологическая физиология органов пищеварения. Пер. с англ.. – М.: ООО «БИНОМ-Пресс», Х.: ООО «МТК-Книга», 3-е изд., испр., 2005. – 272с.
45. Хірургія (Факультетська): Підручник /М.П.Захараш, О.І.Пойда, М.Д.Кучер та ін.. – К.: Медицина, 2006. – 656с.
46. Эндоскопия пищеварительного тракта. Минимальная стандартная терминология (МСТ) / Никишаев В.И., Кузнецов К.В., Головин С.Г., Тофан А.В. К.: Компьютерно – издательский информационный центр, 2000. – 48с.
47. Язык – «зеркало» организма (Клиническое руководство для врачей) / Г.В.Банченко, Ю.М.Максимовский, В.М.Гринин. – М., 2000. – 407с.
48. Clinical pancreatology for practicing gastroenterologists and surgeons / Ed. J.E. Dominguez-Munoz. — Oxford et al. : A Blackwell Publ. Co., 2005. – 535 p.
49. Neoptolemos J.P., Bhutani M.S. Fast facts: Diseases of the pancreas and biliary tract.–Oxford : Health Press, 2006.-128p.

Голова предметної комісії
завідувач кафедри гастроентерології,
дієтології і ендоскопії,
член-кор. НАМН України,
професор

Н. В. Харченко